

V. Activitat institucional

Inauguració del curs

El dia 13 d'octubre de 2008 tingué lloc, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, la sessió inaugural del curs 2008-2009, amb la presència del president de la Generalitat, José Montilla.

El discurs reglamentari fou a càrrec de Josep M. Panareda Clopés, membre numerari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, amb el títol «L'evolució del paisatge mediterrani de ribera». L'acte

comptà també amb un parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans, Salvador Giner; del secretari general de l'Institut, Joandomènec Ros i Aragonès, que va fer lectura de la síntesi de la memòria anual del curs anterior i llegí la relació de nous membres de l'IEC, i del president de la Generalitat, José Montilla. Durant l'acte, també es lliuraren les medalles als membres emèrits.

Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans

És un honor poder-me dirigir a tots vosaltres amb motiu de la solemne inauguració del curs acadèmic 2008-2009. L'any 2008, pel mes de gener, presencià la cloenda de les celebracions del Centenari de l'acadèmia catalana. L'Institut d'Estudis Catalans ja és, doncs, una corporació científica i cultural centenària. Afortunadament, com a resultat de l'energia dels seus membres, i inspirada pels seus ideals de servei al país com a corporació científica al més alt nivell, l'Institut també és a l'altura de l'empenta de la ciutadania catalana. És per això que fou fundat i que avui continua la seva tasca.

Encetem l'any acadèmic en un moment que el país i el Govern s'enfron-

ten a condicions econòmiques, però també de dret públic, no gens fàcils. No sembla però que puguin ser insuperables si tothom —societat civil i autoritats— sap actuar amb la saviesa i el seny necessaris. L'Institut, com a institució catalana cabdal, disposa d'un considerable capital humà —científics, politòlegs, educadors, economistes, lingüistes— sempre disposat a ajudar a superar les dificultats del present. El nostre servei és directe, eficient i encara no sempre prou visible. Sovint som proactius en l'ajut per a la resolució de les dificultats; però també ho som, sobretot, si se'ns demana la col·laboració en qual-sevol terreny on calgui la intervenció experta o l'assessorament competent.

Mentre es clouen les darreres fases de l'elaboració del Pla Estratègic per als propers anys, l'Institut ha fet moltes passes endavant per estar encara més a l'altura dels temps. Ha intensificat la tasca d'internacionalització de les seves activitats, amb col·laboracions en tots els camps a l'estranger i amb les altres acadèmies. Mitjançant la Secretaria Científica, l'Institut ha creat l'Observatori de la Recerca, que ha permès l'accés i la consulta amb relació a les investigacions científiques, al finançament de què disposen i als projectes en curs dins tota la nostra comunitat intel·lectual amb el portal Meridià. A més de la nostra revista especialitzada en anglès, *Contributions to Science*, estem llançant una revista internacional històrica, també en anglès, *Catalan Historical Review*, que presentarà els resultats de la recerca dels nostres historiadors i arqueòlegs. Al costat de la prestigiosa *Estudis Romànics*, i de les nombroses publicacions de l'Institut —el Projecte *Scriptorium* i d'altres—, refermen així la nostra posició preeminent com a gran editorial científica catalana.

La nova edició del diccionari normatiu de la llengua catalana —en paper i en línia— fou rebuda, en ple Centenari, amb un èxit sense precedents. Nous projectes lingüístics, gramaticals i lexicogràfics s'afegeixen als que ja estan en marxa o molt avançats sota els auspicis de la Secció Filològica. Les altres seccions són cada cop més actives, tant pel que fa al

conreu de les ciències i les humanitats com a la difusió del coneixement i a l'assessorament dels poders públics. Tot indica que aquestes activitats no minvaran pas, sinó que seguiran el seu curs ascendent i regular.

L'Institut posseeix un fons artístic, monumental i documental de vàlua incalculable. Hem encetat la digitalització sistemàtica de molts documents i hem signat un conveni per a introduir-los a la «biblioteca universal» que Google ha engegat. En tot cas, l'accés a les activitats i realitzacions de l'Institut, així com al contingut de les seves nombroses revistes i publicacions científiques en tots els camps de les ciències i les humanitats, fa temps que és possible per mitjà del nostre web; hom en pot percebre fàcilment l'enriquiment constant que ha experimentat en els darrers temps. En aquests moments, el *Butlletí* electrònic de l'Institut s'ha consolidat com una eina de coneixement cabdal.

L'Institut no fóra el que és sense el personal tècnic, professionalitzat i especialitzat que el fa rutllar: un personal que és també l'Institut. Per la seva part, les nombroses societats filials ho són també: hem arribat a la xifra de vint-i-vuit, amb dues més de noves, la Societat Catalana de Terminologia i la Societat Catalana de Sociolingüística. De les preexistents, la Societat Catalana de Química entrà a formar part, l'any que finalitza, com a associació científica nacional,

de la Societat Europea de Química; mentre que l'Associació Catalana de Sociologia ha coordinat tot just fa uns quants dies un Fòrum Mundial de Sociologia de vastes dimensions i gran repercussió pública, nacional i internacional. Em plau felicitar de tot cor totes les nostres filials. Amb els seus 9.300 socis són, de debò, la baula fonamental que uneix aquesta acadèmia amb la comunitat científica catalana i amb la ciutadania. Ens esforcem sempre, com una de les tasques principals, a difondre el coneixement científic. Tanmateix, poc podríem fer per aconseguir un coneixement públic de la ciència satisfactori sense les activitats dels economistes, historiadors, químics, filòsofs, enginyers, lingüistes, humanistes i juristes, entre d'altres, aplegats sota l'aixopluc de l'Institut. Llurs informes, dictàmens i opinions són rebuts amb respecte i atenció, i reten el servei públic fonamental a què m'he referit suara. Us estalvio un inventari de totes aquestes activitats, que recull fil per randa la *Memòria* que publica any rere any l'Institut i que després resumirà el secretari general.

La progressiva digitalització dels nostres materials, la consolidació del Portal de Publicacions, el ja esmentat portal Meridià i la participació en biblioteques universals a Internet han reforçat la nostra missió com a difusors de ciència, coneixement racional i objectiu del món, i concepció de progrés i millora de la condició humana, en la qual col·laboren

les nostres societats filials amb tanta eficàcia. Les nostres publicacions tradicionals en paper —llibres, revistes, documents— van deixant pas a les de format digital, sens dubte l'àmbit de difusió científica del futur.

He començat al·ludint a la cloenda del Centenari. Voldria recordar, però, que també altres commemoracions han permès la projecció cívica i cultural de la nostra corporació. Així, l'Institut va celebrar amb tota la importància que es mereix la figura de Ramon Aramon i Serra, amb una magnífica exposició i un simposi internacional, en tres jornades diferents. Tingué també una funció fonamental en la inauguració pública, al monestir de Poblet, de l'Any Jaume I: la conferència inaugural fou pronunciada pel vicepresident Antoni Riera, i la Secció Històrico-Arqueològica s'ha ocupat plenament, al nivell científic que ens pertoca, de la preparació de tres jornades diferents sobre el centenari del monarca. Per la seva part, la Fundació Mercè Rodoreda, de l'Institut, està desenvolupant l'any commemoratiu del centenari del naixement de la gran escriptora amb exposicions al país i arreu, així com un congrés internacional sobre la seva obra. No cal desenvolupar ara i ací activitats en preparació o que estem encetant. N'evocaré només dues d'importants: la celebració de l'Any Darwin —que els biòlegs, filòsofs i científics socials del món celebren aviat— i la preparació, sota els auspicis de la Unió

Acadèmica Internacional i la Fundació Europea de la Ciència, d'un congrés d'acadèmies de la Mediterrània, amb seu a l'Institut.

Una part substancial de la més recent expansió física de l'Institut ha estat l'adquisició de locals addicionals, tots al barri del Raval i molt a prop de la Casa de Convalescència, les obres dels quals avancen a bon ritme. D'aquí a uns quants mesos podrem començar la instal·lació dels programes de recerca i d'algun servei en els nous locals. Des de l'ampliació de l'Institut al carrer de Maria Aurèlia Capmany, en l'anomenat Espai Aramon, l'espai físic de l'Institut no havia crescut tant com ho ha fet ara. Aquesta expansió fou una necessitat llavors, com l'actual ho és ara: l'Institut ens quedava petit per a tot allò que els membres, els serveis i les societats filials fan en recerca, en la difusió d'aquesta, en publicacions i en activitats acadèmiques diverses.

El nostre creixement pressupostari, l'expansió de les activitats científiques i l'ampliació dels nostres espais no podien continuar sense un replantejament més pregon de la natura i les funcions mateixes de l'Institut. Ja fa anys que l'Institut ha iniciat una adaptació activa al temps present i als desafiaments que tant l'avenc del coneixement científic com les condicions mateixes de la nostra societat en ple segle XXI demanen. L'actual Equip de Govern es plantejà, abans mateix de començar les celebracions del Centenari, a

la tardor de 2006, la necessitat d'endegar un nou procés de reflexió sobre l'esdevenidor de l'Institut amb les cinc seccions d'aquesta corporació, amb tots els membres i amb tothom de la casa que hi pugui estar interessat. Aquest procés ens ha de dur a una visió de com ha de ser l'acadèmia catalana de demà, en el marc de tots els països de llengua i cultura catalanes. L'elaboració d'un pla estratègic de desenvolupament, que es troba en la fase final de debat intern, ha estat un marc ideal per a integrar aquesta visió del nostre futur. Estic segur que, quan culmini el procés, podrem presentar un document engrescadorament realista i ben necessari del que volem ser i, sens dubte, serem.

Durant el darrer any acadèmic, el creixement de les diverses activitats de l'Institut ha recolzat en l'augment dels recursos econòmics i materials al seu abast. Ha estat el darrer dels quatre anys coberts pel contracte programa amb la Generalitat de Catalunya; de lluny, és la font d'ingressos més considerable de què ens nodrim. També, però, han augmentat els ingressos obtinguts de fonts i recursos propis, així com de patrocinadors de la societat civil, a més d'algunes donacions prou significatives de ciutadans patriotes que ens han tingut en llur record. En nom de l'Institut, em plau expressar el nostre més pregon agraïment. Sense aquest suport cívic i institucional no podríem dur a terme el que fem. Per

això és cabdal que l'actual renovació del contracte programa amb el nostre Govern arribi a bon port. És cabdal per a l'Institut, però certament ho és també per al país.

Som conscients de la situació econòmica adversa que travessa el país i Europa en general, i és precisament per això que les nostres peticions a la Generalitat són estrictament realistes. Un realisme que inclou l'imperatiu que un país com el nostre no es pot permetre negligir la seva acadèmia nacional, sobretot quan aquesta és tan activa, productiva i eficient com ho és la nostra. Si, com a país, la volem tenir i la volem de qualitat, les nostres autoritats li han de donar el suport que mereix sense recança ni innecessàries dificultats o dilacions. Si Catalunya és intel·lectualment i científicament rica i

plena, la seva acadèmia ho ha de ser també.

Senyores i senyors, les activitats presents i immediatament futures de l'Institut d'Estudis Catalans, de les quals només us he espiolat alguns exemples, continuen amb intensitat. L'Institut sap el que vol, quines són les seves tasques, quin és el sentit del que fa, quin és, en definitiva, el seu lloc i jurisdicció dins l'univers del coneixement científic i humanístic, així com quina és la seva raó de ser en el si de la nostra pàtria. Guaitem l'any acadèmic que avui encetem sense neguit i l'esdevenidor més llunyà, sense recança. Sabem que tenim molta feina al davant, sabem com fer-la i, amb l'ajuda de tots, la durem a terme per a l'avenç constant de la ciència i com a servei al país com sempre ha fet l'Institut.